

Van Protest en Manifest.

III.

Een legioen van vrouwen is alzo den strijd begonnen tegen het voorgestelde wetsontwerp tot beperking van den arbeid buitenshuis van de gehuwde vrouw. O ja, ze strijden haar strijd op zeer vreedzame wijze, met vergaderingen en mani-

Ziedaar, even beknopt als duidelijk de politieke beteekenis, de noodlottige beteekenis voor ons werelddeel, van dit proces, van de methode van den tiran van Rusland, om zijn heerschappij te bevestigen in naam van het socialisme.

„Mijn woorden”, schrijft Blum, „zullen mogen worden geëxploiteerd door de gemeenschappelijke vijanden van de Sovjet-Unie en het socialisme. Het is niet mijn schuld. Waarom verplicht men ons, te kiezen: te spreken, wat gevaarlijk is, of te zwijgen, wat schande zou zijn?”

„Het Volk”, dat deze zinnen overneemt, voegt eraan toe:

„Het woord van Léon Blum in dit geval heeft bijzondere waarde. In de Socialistische Internationale is de Fransche partij de kampioen voor de eenheid van actie tusschen communisten en socialist, ook op internationaal gebied. Zij is de eenige partij, die in haar eigen land ze ook in praktijk heeft gebracht. Bij de jongste regeerings-crisis heeft Blum getracht, een ministerie te vormen, waarin ook de communistische partij zou zijn vertegenwoordigd. Indien het nog niet is gekomen tot een fusie tusschen de communistische en de socialistische partijen van Frankrijk, is Léon Blum de laatste dien men daarvoor verantwoordelijk kan stellen. Indien de fusie was tot stand gebracht, hoe zou het er dan nu met de eenheid uitzien?”

En het neemt met volle instemming Blums woorden over, wanneer hij zegt:

„Niets ter wereld kan mij ertoe brengen, mijn vriendin Madaleine Paz” (die in het proces te Moskou als een samenzweerster tegen de Sovjet-unie voorgesteld wordt, maar deze beschuldiging verwierpt), „uit te maken voor een leugenaarster, en mijn vriend Dan” (idem) „voor een leugenaar en een spion. Geen socialistisch staatsbelang kan mij beletten, met luide stem mij met hen volledig solidair te verklaren”.

Merkt ge de zwakheid van Blums betoog? Is er bij hem iets van principiële verzet tegen het bolsjewistisch bewind? Bemerkt ge bij hem een oprechte afkeer van het revolutionaire bewind? Heeft, wat in Moskou geschiedt, hem de oogen geopend?

Niets van dat alles!

De „politieke beteekenis” van het proces treft hem. Het is zoo „verschrikkelijk onverstandig” van het Sovjet-bewind geweest te handelen, als het nu doet. Het gaat tegen de „belangen van den vrede” in. Enzovoorts.

Zoo waren ook de Webb's bezorgd over den „slechten naam”, dien de Sovjet-republiek krijgt, en over de „ongunstige kritiek, welke zij door haar op wraak gelijkende daden uitlokt”. Zoo laakten deze lieden eveneens op utiliteitsgronden het gewelddadig optreden tegen de „religie”.

De „uitwendige verschijnselen”, het „gedrag naar buiten”, het „uiterlijk” wordt door Blum veroordeeld, niet het levensbeginsel. Moskou had „tactischer” moeten handelen, dan zou Blums pleidooi voor samenwerking (zoo in het belang van den wereldvrede), „zijn kracht behouden hebben”. Nu wil niemand luisteren, spotten ze zelfs met zijn goede bedoelingen!

En dezelfde man, die zoo jammerd en klaagt, aarzelt op hetzelfde oogenblik niet met zijn plannen om ook communisten in de regeering op te nemen, menschen, die Moskou slaafs dienen, die zich volkomen aan de bevelen van Stalin onderwerpen, die de woedende scheldwoorden jegens Blums vrienden ook op hun lippen nemen en het geweld van den Moscovischen machthebber luide toejuichen.

Wanneer Stalin straks een tijd van zijn vervolgingen rust, zal Blum weer spreken van bondgenootschap en vrede, zal hij zijn „pogingen tot toenadering” weer voortzetten, zal hij alles in het werk stellen om de bloedige dagen van Maart 1938 uit het geheugen te verdringen. Het zijn dan voor hem „droevige episodes”, meer niet.

Zulke critici als Blum zijn gevaarlijker dan de bewonderaars der Sovjet-unie. Zij weten in sommige kringen vertrouwen te wekken. De jammerklachten, die zij maken, ontroeren velen. Maar wees het volk, dat daarop vertrouwt! Zij zetten hun ondermijndend werk voort. En streven of zelf naar de dictatuur of bereiden de komst van andere dictaturen voor.

A. B. t. B.

festen en artikelen, maar de felheid is er niet minder om. En de eendracht evenmin. Hebben niet tweeduizend dames tegelijk een protestbriefkaart aan den minister gestuurd? De post moest ze bij pakjes tegelijk bezorgen. Maar het effect zou werkelijk grandiozer geweest zijn, wanneer de kaarten als confetti om des ministers hoofd gedwaald hadden, bij wijze van papieren kogelregen.

Zijn dan al deze vrouwen zóó gebrand tegen des ministers principe: de getrouwde vrouw vinde haar levensstaak in haar gezin? Ik kan het niet gelooven.

Ten eerste hebben al de ongetrouwde dames, die aan de actie meedoen, niets te verliezen. Bij haar schijnt het meer een soort angstpsychose te zijn, dat er binnen een half jaar nog een tweede wet verschijnen zal, die óók aan alle meisjes het werken op het breede terrein van het maatschappelijke leven zal verbieden, en ze weer terug zal dringen naar enkel huishouding en verpleging. Een echte, ongemotiveerde angstpsychose is dat, want we zouden eerst een nationaal-socialistische dictatuur in Nederland moeten krijgen, voordat zóó iets mogelijk zou kunnen worden. En aan een Mussert-regiem zijn we waarlijk nog niet toe. Niemand. Noch socialist, noch liberaal, noch al, wat zich rechts noemt. Deze vrees is dus werkelijk ongegrond.

En de getrouwde dames? Hebben ze allemaal in stille of in overdrukke oogenblikken niet stuk voor stuk eens het conflict gevoeld tusschen gezin en werk-buitenshuis? En hebben ze toen niet allemaal gewenscht, diep in haar hart, om vrij te zijn van bindingen buitenshuis en zich geheel en al te kunnen wijden aan man en kinderen? Ach, diep, heel diep in haar binnenste, zijn ze het wel heelmaal met des ministers principe eens. Maar het is bitter moeilijk een publieke streep door eigen levensopzet te halen. En wordt, wat men los moet laten — ook al heeft men dit soms in stille oogenblikken gewenscht — niet dubbel dierbaar? En daarom geloof ik, dat ook de getrouwde vrouwen in haar diepste innerlijk niet zóó erg met den minister verschillen, maar haar verzet het meest de uitwerking van het wetsvoorstel geldt.

Want naast het principe staat de uitwerking er van. En hoe heeft minister Romme zich die nu gedacht? Wel, heel eenvoudig. Hij is met beide beenen in de volle werkelijkheid van het praktische leven gaan staan. „Kijk eens”, heeft hij gezegd, „de Regeering gaat van de gedachte uit, dat de getrouwde vrouw in haar huis behoort. Op welke manier kan de Regeering nu aan de maatschappij laten zien, dat ze er zoo over denkt. Eenvoudig, door voorzoover ze met haar verschillende regeeringslichamen met de gehuwde, werkende vrouwen in aanraking komt, deze naar haar gezinnen terug te doen keeren. De gehuwde onderwijzeressen, etc. werden reeds ontslagen, laten we datzelfde nu ook toepassen op alle andere getrouwde vrouwen”. En zoo wil dit wetsontwerp een verbod van arbeid in fabriek, kantoor, winkel, landbouwbedrijf etc. voor alle vrouwen, die als vrouw en moeder een gezin te verzorgen hebben.

Maar aangezien er geen wet zonder uitzonderingen is, zoo is het ook hier. Dit verbod zal, kort gezegd, niet van toepassing zijn:

a. wanneer de vrouw kostwinster is (een weduwe bijv. of wanneer de man ongeneeslijk ziek is, en dergelijke gevallen);

b. bij het verrichten van huiselijke diensten als huisnaaister en werkvrouw, omdat dit slechts ongeregeld gebeurt en dus moeilijk te controleren valt.

c. Als het werk in de onderneming het vordert, bijvoorbeeld als de werkvrouw 's zomers in den drukken hooitijd de koeien zou gaan melken op de boerderij.

d. wanneer de verdienste van den man zóó gering is (voor de groote steden heeft men hier aan een minimum van f25 gedacht, voor het platteland is dit naar verhouding natuurlijk lager), dat het gezin er in geen geval van zal kunnen rondkomen.

Zóó zijn in groote trekken de voorstellen van den minister. Wat vindt u er van? Aardig mee eens? Vrij logisch doorgedacht en rekening houdend met het praktische leven?

Ja, dat is zoo, maar...

De minister heeft van een principe gesproken, zeggen de protesteerende dames, en een principe — dat is toch iets absoluuts! Dat verstaat zich moeilijk met uitzonderingen en praktische aanpassing. Dat vraagt een uitgesproken „ja” of „neen”. Waarom geldt het principe dan wel voor de een en niet voor de ander? Waarom is er dan geen verbod voor de vrouwen in de vrije beroepen, voor vrouwelijke advocaten, tandartsen, dokters, en zoo vele meer? Waarom niet voor de vroedvrouw en de baker, voor de bakkersvrouw, die ieder oogenblik door de winkelbel uit de huiskamer naar de toonbank wordt geroepen? Waarom wel voor de werkster, die de kantoren schoonhoudt en waarom niet als diezelfde werkster thuis de studeerkamer van mijnheer doet?

In een heel lang manifest, ondertekend door twintig verenigingen, waaronder ook de academisch gevormde christenvrouwen zich schaarden, hebben de dames al deze ministeriële inconse-

quenties bij elkaar gezet. En ze hebben dat blijkbaar met een stil gevoel van welbehagen gedaan. „Zie je wel, het klopt helemaal niet. Fijn, dat geeft ons zooveel argumenten te meer”.

Maar toch zijn die argumenten slechts schijn. Want de minister heeft helemaal geen algemeen verbod bedoeld. Hij heeft alleen, via de beschermde beroepen, van regeeringswege een principe willen uitdragen in de hoop, dat dit ook de gewetens van de in de vrije beroepen werkende vrouwen zou toespreken en die vrijwillig zullen navolgen, wat de anderen wettelijk geboden wordt, n.l. bij haar enorm-gewichtvolle gezinstak geen andere „baan” op zich te nemen. En is er niet een hemelsbreed verschil tusschen de werkster, die voor een dagje in de week een werkhuis heeft, en zij, die elken avond van vijf tot zeven, half acht of nog langer er uit trekt om de groote kantoren of scholen schoon te maken? En hoeveel gelegenheid is er nog niet voor de bakkersvrouw om tusschen het helpen der klanten door een oogje op de kinderen te houden, al moet het toegestemd, dat de tank van zulke vrouwen wel extra inspanning en extra toewijding vraagt. „Maar”, zooals een harer schreef, „het geeft geen ontvriking van het gezin. Het geeft juist omgekeerd een sterken band tusschen man en vrouw, omdat zij samen op deze manier dagelijks het belang van hun zaak op het hart dragen en dienen. Ze hebben zooveel samen te praten aan het eind van den dag, bij over de klanten buiten, zij over die van binnen, en onwillekeurig wordt zóó „de zaak” het groote saambindend element tusschen man en vrouw, ouders en opgroeiende kinderen”.

Of er dan heel geen bezwaren zijn tegen de uitwerking van den minister? Ik meen, in alle bescheidenheid, van wel.

Persoonlijk lijkt me zoo'n wet, die op principiële basis gebouwd werd, niet af te zijn, wanneer ze niet verwante terreinen terzelfdertijd principiële behandelt.

Dit springt het meest naar voren bij de onder d. genoemde uitzondering, waar het toegestaan wordt, dat een vrouw mee gaat werken, wanneer de verdienste van den man een bepaald minimum niet bereikt. Heeft zóó'n gezin met minimum-inkomsten de moeder niet noodig, niet nog veel harder noodig dan vele andere gezinnen? En juist daár zal de vrouw er uit moeten loopen, niet maar eens een keertje, als werkvrouw of voor een waschdag, maar elken dag opnieuw, elken Maandagmorgen tot Zaterdag toe. Zij zal naar de fabriek moeten met zijn de-regelmaat-van-het-gezin-verstorende drieploegenstelsel, in de vroege ploeg de man, in de middagploeg de vrouw, bijna nooit samen thuis. En wie zorgt er voor de kinderen? Of ze zal moeten wieden op het bouwland, in de brandend-heete zon, uren achtereen. Ze zal moeten werken tusschen allerlei manvolk met hun gore grappen. Ze zal geld thuisbrengen, ja, zeker, maar haar kinderen worden groot op straat en om haar eigen vrouweziel groeit het eelt...

Hebben deze vrouwen dan geen recht op wat anderen als plicht moet worden voorgehouden? En zoo vraagt deze principiële wet om nog een andere wet — veel moeilijker nog en veel ingewikkelder — een wet, die het groote vraagstuk van het gezinsloos, van loon naar bekwaamheid en loon naar behoefte, regelt.

Hetzelfde geldt van de uitzonderingen onder a.: de weduwen en andere kostwinsters. Ach, in onzen Bijbel wordt dit vraagstuk zoo duidelijk uiteengezet. Is er wel één, aan wie zooveel barmhartige aandacht wordt besteed als de weduwe, als aan de gezinsmoeder zonder natuurlijke verzorger? Als dan een regeering positief-christelijke principes het volksleven in wil dragen, vraagt het ééne voorstel onherroepelijk om een volgend.

Een groot bezwaar tegen minister Romme's uitwerking is ook zijn gelijkstelling van huwelijk en concubinaat. Des ministers gedachtegang is hier verklaarbaar. Hoeveel huwelijken van werkende vrouwen worden waarschijnlijk opzettelijk kinderloos gehouden? Zullen zulken nu niet de bezwaren van deze nieuwe wet ontvluchten door een leven in concubinaat? En dit wil de minister stellig voorkomen, door dezelfde wetsbepalingen ook voor zulke vrouwen te laten gelden. Toegegeven, dat het opzettelijk kinderloos gehouden huwelijk weinig anders is dan concubinaat, dan nog late men dezulken met rust. Wie een zoo duidelijk uitgesproken en in het volksleven nog zoo bewaarde Goddelijke wet als het wettige huwelijk is op zijn zel, och, laat die ook maar de klem van mensche lijke wetten ontloopen. Of al weer — naast deze principiële wet tot bescherming van het gezin kome een andere principiële wet: bescherming van het huwelijk en strafbaarstelling van het concubinaat. Of valt dit buiten de bevoegdheid van de Overheid?

En wat moeten nu de 25 procent gehuwde vrouwen, die géén kinderen of geen kinderen méér te verzorgen hebben? Moeten die dan maar met de handen over elkaar gaan zitten, als het huiswerk aan den kant is? O neen, volstrekt niet. Laten ze allereerst een lieve vrouw voor haar mannen zijn, op gevaar af, dat ze hem gruwelijk verwennen. Laten ze een lieve, meelevende, gezellige grootmoeder worden, die onuitputtelijk is in verrassinkjes voor de kleinkinder-

tjes en de
het groote
dragen, zie
Waarvoor
hart vervu
en handen
zelf heeft.

Het vrou
als men h
offer van
wel, die t
huwelijk r
Die is al
van het e
waard. Ma
op dezen
vrouw e

We citee
Prof. Hepp
over het „h
schreef reu

Men h
want ik
gevoel h
Men z
beschouw
Ziet m
ander in
Begriep
telsoptat
torische
moet voe

Ik verme
wel ingezie
wordt is ni
hij opmerk
niets dan

„Or
In Gelde
„uit de ges
dat onze le
derheid uit
1869”. Eer

Maar
den Kerl
gezegd, s
van 1860
weest. W
Reeds
tus kwar
zichte v
Meijer e
methode
in prakt
broeders
leden de
aangezie
keerd m
deel niet
king ove
pend” of
d. Vegt
broeders
derlijke
verschil
der omst
huisbezoi
nadestaa
nen alle
Tout con

In het „
lezen wij h

a a

Bij het
Heerings
een pass
tweer,
leek of
beteeken
wij Hem
slaan wij
en opsta
— nietw
en dood
„dood en
Alleen
teekenen
Heenvlie

We zijn
zaak eens.
bekende te
nieuwen i
ongemerkt
de woorden
staande ni
een „teel
de) zaak,
onlangs le
Barth's ges

en dat blijken gedaan. et. Fijn, dat er".

echts schijn. een algemeen de bescherm-principe wil- de gewetens de vrouwen en navolgen, ordt, n.l. bij geen andere er niet een verkster, die rkhuis heeft, i zeven, half n de groote ? En hoe veel akkersvrouw en door een moet het toe- vrouwen wel ding vraagt. et geeft geen eft juist om- an en vrouw, elijks het be- en dienen. aan het eind iten, zij over ordt zóó „de ent tusschen de kinderen”. legen de uit- t, in alle be-

ie op princi- te zijn, wan- lderijld prin- t de onder d. estaan wordt, aneer de ver- nimum niet imum-inkom- g veel harder En juist dáár iet maar eens een waschi- en Maandag- ur de fabriek t-gezin-versto- ege ploeg de , bijna nooit de kinderen? wland, in de Ze zal moe- olk met hun en, ja, zeker, op straat en eelt... echt op wat oorgehouden? om nog een en vóel inge- vraagstuk van waamheid en

gen onder a.: Ach, in onzen delijk uiteen- l barmhartige luwe, als aan n verzorger? istelijke prin- t, vraagt het volgend. Romme's ui- i huwelijk en ngang is hier an werkende ettelijk kin- a niet de be- hten door een nister stellig ngen ook voor egegeven, dat huwelijk wei- nog late men uidelijk uitge- zoo bewaarde elijk is op zij van mensche- — naast deze an het gezin bescherming telling van de bevoegd-

ent gehuwde en of geen ben? Moeten r elkaar gaan t is? O neen, n lieve vrouw f, dat ze hem n lieve, mee- rden, die on- le kleinkinder-

tjes en de getrouwde kinderen. Laten ze, als ze het groote leed der echte kinderloosheid moeten dragen, zich geven aan zooveel werk, dat er wacht. Waarvoor men geen geld krijgt, maar dat het hart vervult met liefdevolle gedachten en hoofd en handen werk geeft, dat z'n voldoening in zichzelf heeft.

Het vrouwenleven is rijk, overal en ten allen tijde als men het uitleeft naar zijn aard. En wie het offer van haar „baan" daar niet voor over heeft, wel, die trouwe niet, maar sluide een platonisch huwelijk met die beminde, buitenshuische baan. Die is al het moois, dat tusschen de vier muren van het eigen huis te vinden is. zelfs niet eens waard. Maar die spreke ook nooit of te nimmer op dezen zelfgewilden weg over „de moderne vrouw en haar lekort".

W. CREMER—DE VRIES.

„Momentopname".

We citeerden den heer A. Janse, in diens critiek op Prof. Hepp's beschouwing betreffende Barth's oordeel over het „historisch Calvinisme". Op wat de heer Janse schreef reageert Prof. Hepp als volgt:

Men heeft hierop — bijna schreef ik: natuurlijk! want ik vrees, dat welke verklaring ik ook bood, het gevolg hetzelfde zou zijn — aanmerking gemaakt.

Men zocht hier achter veel meer Barth's historie-beschouwing.

Ziet men nu heusch niet in, dat het een met het ander in onlosmakelijk verband staat?

Begrijpt men werkelijk niet, dat Barth's actualiteitsopvatting tot loochening van het werkelijk historische en ook van de progressiviteit in de historie moet voeren?

Ik vermoed, dat de heer Janse dit alles „heusch" wel ingezien heeft. Maar met hetgeen hier aangevoerd wordt is niet bewezen, dat Prof. Hepp gelijk had, toen hij opmerkte, dat volgens Barth het Calvinisme niets dan „moment-opname" mocht zijn.

„Onderscheppend" of „navorschend" onderzoek.

In Geldersche Kerkbode vertelt de heer J. Dijk iets „uit de geschiedenis van de Geref. Kerk van Arnhem", dat onze lezers wel zal interesseeren; het is een bijzonderheid uit de eerste periode na de „ineensmelting van 1869". Eerst liep alles goed, maar:

Maar weldra openbaren zich in den boezem van den Kerkeraad zelf veel ernstiger verschillen. Eerlijk gezegd, de eerste jaren van dit kerkelijk „huwelijk" van 1869 zijn allesbehalve gelukkig en vroedig geweest. We dienen daarover wel te spreken.

Reeds in de Kerkeraadvergadering van 17 Augustus kwam een ernstig verschil aan den dag ten opzichte van de kerkelijke beginselen. De broeders Meijer en Dijkman dienden een protest in tegen de methode van huisbezoek, door sommige Ouderlingen in praktijk gebracht. Naar de opvatting der beide broeders behoorde niet dadelijk aan de gemeenteleden de vraag gesteld worden: Zijt gij bekeerd?, aangezien zij uit kracht van hun belijdenis als bekeerd moesten beschouwd worden, zolang het tegendeel niet bleek. De broeders gebruiken bij de bespreking over deze kwestie de uitdrukking „onderscheppend" of „navorschend" onderzoek, waarvoor Da v. d. Vegt en Ouderling De Bruyn en waartegen de broeders Meijer en Dijkman zich verklaren. Na broederlijke bespreking zijn, volgens den Praeses, de verschillende zienswijzen bijeengebracht. „Naar eisch der omstandigheden zal elk lid der Gemeente bij het huisbezoek nauwkeurig worden onderzocht naar genadestaat en toestand". In deze formulering kunnen allen zich vinden.

Tout comme chez nous.

„Spreekt begrijpelijk".

In het „Alg. Weekblad voor Christendom en Cultuur" lezen wij het volgende:

Een vriendelijke vraag aan Barthiaansche Theologen: Spreekt begrijpelijk a.u.b.!

Bij het lezen van Prof. Berkelbachs stuk over Prof. Heerings boek „Geloof en Openbaring", kwam ik weer een passage tegen, waarbij ik dacht: daar heb je twee, „de duistere sprake Barths", waarvan een leek of gewoon theoloog niets begrijpt. Want wat beteekent dit: „Hoe is het met dien Jezus; noemen wij Hem waarlijk samen „God met ons?" Waarom slaan wij Hem dan dood? Daar staan wij; bij kruis en opstanding en van dat plekje wijken wij niet af — nietwaar? Hier zijn de dingen volstrekt: „Leven en dood" moeten wij zeggen en als God niet zegt „dood en leven", valt er alleen te zwijgen".

Alleen het laatste begrip ik en zeg het veel be- tekenend na: „er valt alleen te zwijgen". Heenvliet.

A. M. v. d. LAAR KRAFFT.

We zijn het met den inzender in het blad in hoofd- zaak eens. Alleen maar, de fout begint daar, waar men bekende termen blijft bezigen, terwijl men een totaal nieuwen inhoud er in legt. Of ook daar, waar men ongemerkt een probleem verschuift. Als b.v. K. Barth de woorden „geboren uit de maagd Maria" opvat als slaande niet op de „zaak", die hij gelooft, doch op een „teeken" van een (elders liggende en beteeken- de) zaak, dan begint daar de misère. Iemand liet me onlangs lezen een Hollandsche vertaling van één van Barths geschriften. Daar stond duidelijk, dat aan het

begin van Jezus' leven het teeken stond van Zijn maagde- lijke geboorte. Wat is daarop nu aan te merken? vroeg de bedoelde man. Onze lezers behoeven het antwoord niet meer. Het was ons slechts te doen om een illustra- tie van de theologische spraakverwarring.

Vliegende-blaadjes-polemiek.

Uit het „Hervormde Kerkbeurtenblad voor Amster- dam" knippen we:

De actie om de Reorganisatie is reeds in vollen gang.

Wij zullen tot eind Juni bekogeld worden met argu- menten vóór en tegen.

Het Vliegendblaadje *) van de Ver. van Vrijzinnigen in Nederland is al: no. 1.

En natuurlijk vierkant tegen! Want het gaat om dogmatische beginselen.

En nu zijn de Vrijzinnigen bang, dat de Kerk een veel te grooten mond krijgt.

En de Classicale Vergaderingen moeten over een dóór en door confessioneel ontwerp oordeelen. Is 't niet verschrikkelijk?

Want ze zijn er heelemaal niet op gebrand.

En nu teekent het V.B. de Class. Vergadering aldus: „Men kende elkaars argumenten, men ging daarom niet diep meer op de zaken in. Het bleef vaak bij een stichtelijk getuigenis en dan ging men stemmen."

O, o dat wordt in Juni wat!

't Is met die rust gedaan, die de Vrijzinnigen zoo teeder beminnen.

Is 't niet kostelijk zooals het V.B. die „dooie Classi- cale Vergaderingen" bezingt?

Het V.B. zegt, dat de Reorganisatie een zaakje is van een paar professoren, eenige predikanten en nog wat anderen.

En toch is het V.B. bang voor deze „amechtige Joden".

En het is hevig gebeten op de Ethischen. Vroeger individualisten in hart en nieren, de kerk gebruikten ze, om de organisatie bekommerden ze zich niet — net als 'n rechtgeaard Vrijzinnige — en nu slaan ze door en weten het beter dan de besten.

Ja, hij zulke veranderde Ethischen is het niet meer zoo zalig-veilig in de Kerk met Leervrijheid en indi- viduele lievelings-denkebeelden. Het V.B. wil vooral geen petitionnementen: geen rekensommetjes. Dat is iets voor Staat en Vereniging. In een Kerk mag dat niet. O, foel, neen. Want het V.B. is doodsbang, dat de massa in beweging komt.

Wij hooren, dat alle Vrijzinnigen tegen dit ontwerp zijn.

Terwille van het Vrijzinnig element in de Kerk?

O neen, ter wille van de Kerk en het Evangelie. Nu, dat is een goed beginsel. Wij zijn er nog nooit achter gekomen wat voor de Vrijzinnigen Kerk en Evangelie is. Wij zullen het straks hooren op de komende Classicale Vergadering, waar men wat dieper op de zaken in zal gaan.

*) Als V.B. hier aangeduid.

Bovenstaand artikelje is van de hand van Ds R. Dijkstra. Het is niet onze behoefte, tusschen de ethischen en de vrijzinnigen een wig te drijven. Die heeft geen zin. Wel doet het ons genoegen, dat de vrijzinnigen laten zien, dat zij tegenover de al meer hun eigen karakter verliezende ethischen een eigen geluid kunnen doen hooren.

Moody is niet dood.

„Pniël" vertelde iets over een preek van Moody in Chicago:

Die stad vol van de meest beruchte misdadigers, de stad der onmetelijke varkensslagerijen en de stad der rijkste universiteit ter wereld, die stad noemde hij „zijne" stad, omdat dáár zijn wil gebroken werd en Christus hem te sterk was geworden.

Hij preekte 'smorgens op een gewonen werkdag. Maar de toeloop was zóó geweldig, dat alle wagen- verkeer verboden moest worden en een sterk cordon agenten noodig was om de orde te handhaven. Duizenden vulden de zaal en duizenden moesten buiten blijven, omdat er geen plaats voor hen was. Allen waren toegestroomd om dien éénen man met het Boek in zijn hand te hooren. Hij sprak over de woorden: „Ik zal leven al ben ik ook gestorven".

„Als de courantenjongens zullen roepen: Moody dead! Moody is dood! moet gij het niet ge- looven."

Reformatie van onze kerkhoftaal! Wie volgt met: „hier rust?"

Gereformeerden te Londen.

Onlangs hebben we enkele bijzonderheden gegeven betreffende de gereformeerden, woonachtig te Londen of in de omgeving daarvan. Met name interesseert ons de vraag, welke redenen deze gereformeerden hebben om het samenwonen met bestaande kerkformaties on- mogelijk te achten. We achten het goed, dat hiervan rekenschap gegeven wordt, opdat de nadere verzorging van het geestelijk leven dezer gereformeerden op goeden grondslag kan worden geregeld en het vrije initiatief van de daar wonende geloovigen zich ook tot ons kan wenden om hulp. Den voorgaanden keer namen we uit het orgaan van de vereniging „Johannes à Lasco" een korte schets op omtrent de „Congregational Church". Ditmaal nemen we iets over inzake „The Presbyterian Church of England":

De vermelding „of England" is daarom zoo belang- rijk omdat velen meenen dat de Engelsche presby- terianen eigenlijk leden der Schotsche kerk zijn.

Dit is echter volkomen onjuist al valt het niet te ontkennen dat er verband bestaat tusschen de kerk- inrichting van de Church of Scotland en de Presby- terian Church of England.

Het zijn echter twee volkomen zelfstandige lichamen elk met een eigen synode en Bestuursorganisatie.

Het woord „Presbyter" of ouderling wijst er op

dat de Kerkregering door ouderlingen en diakenen plaats vindt.

Tusschen de Kerkregering der gereformeerden in Nederland en de Presbyterianen in Groot-Brittannië bestaat dan ook bijna geen verschil.

Ook de presbyterianen hebben hun kerkeraden, classis en generale synode, die jaarlijks vergadert.

De reformatie van Calvijn verkreeg het meest haar beslag in Zwitserland, Nederland en Schotland, waar zij onder de krachtige leiding van John Knox vrijwel de geheele Schotsche Christenheid tot de nieuw-tes- tamentische kerkinstelling terug bracht.

Onder de regeering van Edward VI scheen het dat de nationale kerk van Engeland zou reformeeren naar presbyteriaansch model, doch de Roomsche reactie onder de regeering van Mary na den dood van Ed- ward VI sloeg aan deze hoop den bodem in.

Koningin Elisabeth, die haar opvolgde, bleek even- min geneigd om de Calvinistische idee te aanvaarden, doch wenschte zelf een besturende en controleerende hand te houden in de kerk.

Na haar regeering bleef de strijd in staat en kerk aanhouden en de presbyterianen hadden het hard te verduren. Van verdraagzaamheid was in dien tijd geen sprake.

Gedurende het bewind van Olivier Cromwell keerde het getij en werd de invloed der presbyterianen zelfs zoo groot, dat de Staatskerk geregeerd werd in pres- byteriaanschen geest, hoewel de invloed buiten Londen en Lancashire nimmer domineerend was.

Na de restoratie van het koningschap onder Karel de Tweede was het gedaan met de Calvinistische kerkidee.

In 1662 moesten de Presbyteriaansche predikanten de Staatskerk verlaten.

Niettegenstaande zwaardere en heftere vervolging bleven de non-conformisten bestaan.

Daar synode- en classis-vergaderingen verboden wa- ren door den Staat, bleven de gemeenten op zich zelf staan en misten daardoor ook de controle en leiding der meerdere vergaderingen.

Geen wonder dat de presbyteriaansche kerken in Engeland open stonden voor den invloed van het rationalisme der achttiende eeuw.

Het grootste deel der presbyteriaansche kerken ver- liet de Calvinistische levensbeschouwing en werd Unitarisch (Unitariërs zijn diegenen die slechts één persoon in het goddelijk Wezen erkennen).

Vele unitarische gemeenten zijn oorspronkelijk pres- byteriaansche kerken geweest.

In het begin der negentiende eeuw kwamen tijdens de evangelische opwekking enkele van de oude pres- byteriaansche kerken, die trouw waren gebleven aan de beginselen van Calvijn, weder tot herleving.

Tezamen met enkele Schotsche randgemeenten kwa- men zij in 1836 tot een vereniging onder een synode en na verschillende verenigingen kwam in 1876 de Presbyterian Church of England tot stand.

De invloeden van rationalisme en modernisme wer- ken echter nog voort, en leertucht of tucht op den levenswandel is in de meeste presbyteriaansche kerken in Engeland onbekend en ongewenscht.

Zou men de Congregational Churches kunnen ver- gelijken met de vrije Evangelische gemeenten in Nederland, de presbyterianen in Engeland zijn defi- nitief te vergelijken met de Hervormde Kerk in Ne- derland.

De scholing der predikanten geschiedt in Cambridge en staat op een hoog wetenschappelijk peil.

De zendingsterreinen zijn hoofdzakelijk in China, Japan en Britsch-Indië.

Het adres van de vereniging is: 1 Downsideroad, Sutton (Surrey).

K. S.

Almanak van het Studentencorps „Fides Quae Rit Intellectum" 1938. — Zalsman, Kampen.

Op het jaarlijks bijna ongewijzigd terugkeerende officiële gedeelte (opgaven over de Theologische Hoogeschool en over het corps F. Q. I. met zijn Reünis- ten-organisatie) volgt het Jaarverslag van den ab-actis.

De rubriek „Mozaïek" begint met een meditatie van M. J. C. B. Daarna volgt een artikel van Prof. Dr K. Dijk over: „Kerk en Jeugd". De hoofdredacteur van den almanak schreef een artikel: „De theologische student en de sociale kwestie". Voorts geeft B. een oriën- teerende beschouwing over: „Oecumenische Problemen". Dan zijn nog verscheidene pagina's gewijd aan niet- theologische problemen; ze zijn althans beschreven door een wijsgeerigen en een mathematischen medewerker. Ook de poëzie is vertegenwoordigd met enkele gedich- ten van R. K.: „IJaël" en „Lantaarnopsteker". Deze rubriek wordt gevolgd door enkele bladzijden Varia, waarna de adverteerders aan het woord komen. Eén „nawoord" van de redactie, mitsgaders enkele addenda en corrigenda, besluiten dezen almanak. Enkele por- tretten (van den rector Prof. Dr K. Dijk en van den Senaat) zijn er tevens in opgenomen.

Tot onzen spijt komt deze aankondiging wat laat. We hebben het boek met genoegen gelezen. „Met ge- noegen". De heeren studenten weten, dat dit na een ingesteld onderzoek een mooi iudicium is. Het laat ruimte open voor de onderstelling, dat er ook wel hier en daar iets aan te merken viel, maar wil toch zeggen, dat de liefde daarover zwijgt en zwijgen mag. De Varia zijn als gewoonlijk het zwakke punt, en tot troost voor een der gegadigden mogen we mededeelen, dat op blad- zijde 164 een belangrijke tijdsaanduiding is weggevallen op de drukkerij.

F. Q. I. wenschen we hartelijk geluk.

K. S.